

Barna og programmene

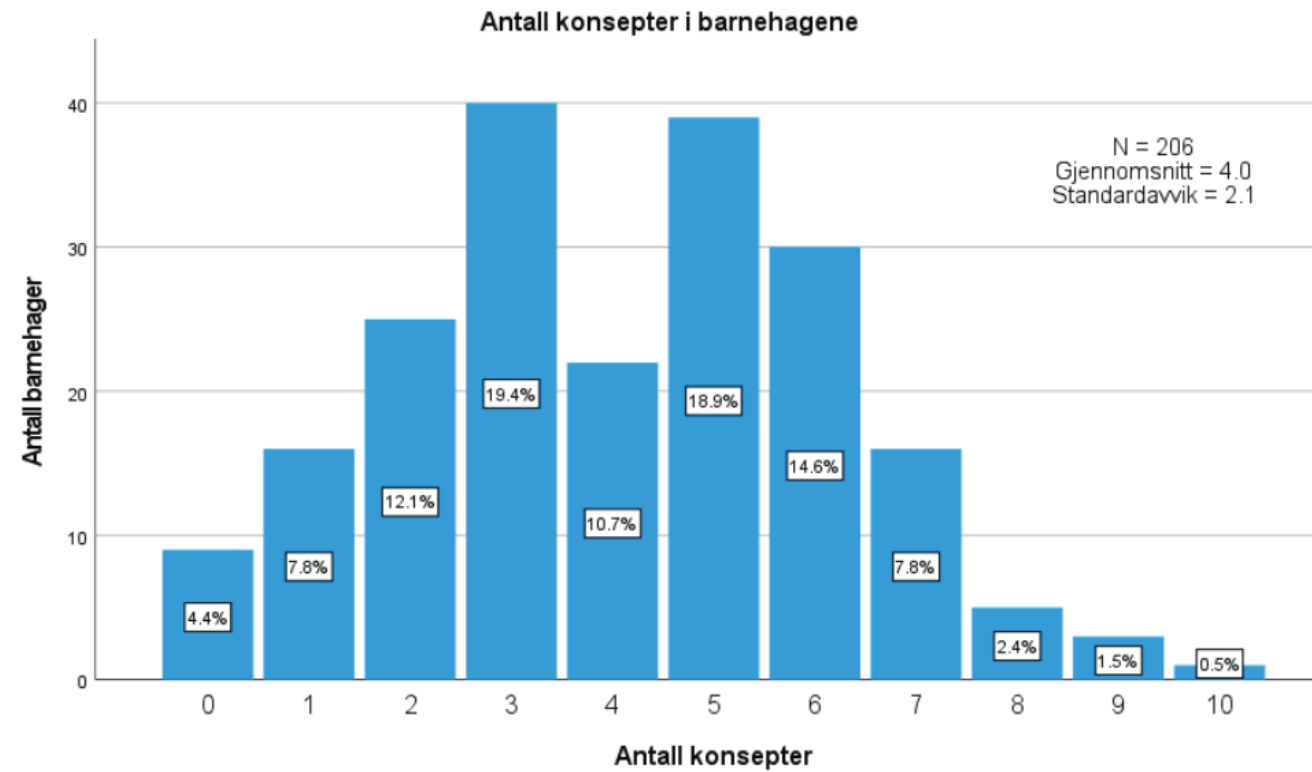
Monica Seland

DMMH

13.11.24

Barnehagers bruk av programmer

Figur 1. Antall konsepter i bruk i barnehagene

Grønne tanker – glade barn

Barn 4–7 år

Et produkt i serien
PSYKOLOGISK
FØRSTEHJELP

Solfrid Raknes
Illustrasjoner: Åge Peterson

GYLDENDAL

STEG FOR STEG

Sosial og emosjonell læring

DMH 8 bokstaver
9781401900000

SMÅSTEG

Tidlig læring og ferdighetstrening i barnehagen gjør barna klare for skolestart ved å styrke deres sosiale og emosjonelle kompetanse og ferdigheter i selvregulering. De lærer ord og begreper som hjelper dem å lykkes i lek og læring.

- Ferdigheter som fremmer læring
- Empati
- Mestre følelser
- Vennskapsferdigheter og problemløsning

Willy and Mari
© Bigadon puppets

Dinosaur puppet
© Auhall Expression, Inc.

Tiny Turtle

De utrolige årene og Dinosaurskolen

Lekbasert læring

– et forskningsbasert
førskoleopplegg
fra Agderprosjektet

Forfattere:
Ingemar Stenroos,
Dagmar Jan Skjold, Sverre Bråten,
Ragnhild Lønne, Sverre Lønne,
Walter Carlsen, Ingvald Stordal,
Per Sigurd Høndeland og Marit Ruge

GAR Aschehoug

Hvordan kan barnehagene bidra til sosial utjevning?

Blant anbefalingene:

- Økte ressurser til «det som virker»
- Systematisk veiledet lek, i form av lekbasert læring, for alle siste året i barnehagen

Hva betyr det at noe virker?

- Alt vi gjør sammen med barn virker – på en eller annen måte - gjerne på mange flere måter enn vi kan forestille oss
- Forskning som hevder at et program/tiltak virker, undersøker kun utvalgte effekter - og ikke eventuelle ikke-intenderte bivirkninger av tiltaket
- Yong Zhao (2013): «What works may hurt»

Hva er egentlig «lekbasert læring»?

«Playful learning» - eller «lekbasert læring» er en amerikansk tilnærming som fokuserer på læring gjennom bruk av både fri- og veiledet lek.

Utviklet som reaksjon på mer tradisjonell klasseromsundervisning

Lekbasert læring er altså en målrettet læringsaktivitet.

«I veiledet lek tar lærer med seg lekematerialer, rekvisitter eller aktiviteter som utforskes sammen med barna. I slike aktiviteter skal barna få være aktive, i samspill, se mening og kjenne engasjement»

Et jevnere utdanningsløp (2024) s.134

Å sitte stille og snakke om ting

Are: Veldig gøy, men ...

Kjell: Jeg synes den er dårlig (han kommer med et lite stønn).

Are: Jeg synes det er så kjedelig når vi skal snakke om sånne ord og sånn.

MS: Ja, sånne ord og sånn?

Are: Ja.

Kjell: Ja! Jeg synes det er dårlig at vi må sitte på stoler og snakke om så mange ting og sitte så masse og sitte så lenge på stolene.

Egil: Jeg orka ikke være med på samlingen!

MS: Hadde du ikke noe lyst?

Egil: Nei, jeg hater å være med.

MS: Hvorfor det?

Egil: Fordi jeg må snakke – og så får jeg ikke si noe når jeg vil si noe!

Lekbasert læring?

Grønne tanker – glade barn:

Hilseleken

La et barn gå ut av samlingsstunden og så komme inn igjen, se på noen, smile og si: «Hei!»

Verdsett når barn klarer å ankomme på en god måte. Og hjelp gruppen til å ta godt imot den som kommer inn.

Fortell barna at smil kan smitte, og at det er fint når man gir øyekontakt.

Lekbasert læring: Lek med følelseskort

Inviter barna til en ny lek med kortene. Denne gangen kan kortene ligge med illustrasjonen opp.

– Bestem sammen med barna hva dere skal spørre om i gruppa, enten «Hvordan har du det?», «Hvordan går det?» eller «Hvilken følelse har du i dag?».

– Ta runden i gruppa, og spør ett og ett av barna dette spørsmålet.

– Barna kan få velge om de vil svare med ord («jeg føler meg glad») eller med et av kortene på gulvet («jeg føler meg sånn») mens barnet peker på et kort, f.eks. *sur*.

– Snakk med hvert enkelt barn om hvorfor barnet føler seg sånn.

Hvordan lærer barn sosial kompetanse og selvregulering?

- Ved å delta i et mangfold av sosiale situasjoner med forskjellige mennesker - prøve og feile
- Ved å leve seg inn i og fortolke komplekse situasjoner - og justere egen oppførsel
- Ved å delta i barnas egen, selvorganiserte lek – inne og ute

(Diamond & Lee, 2011; Lamer, 1997; Størksen, 2014; Ogden, 2009; Frønes, 1998; Eide-Midtsand, 2015; Sandseter, 2010 og mange, mange flere)

*«Det bør ikke være opp til barna selv om de
ønsker å delta i pedagogiske aktiviteter. (...) må
rettes mot alle barn, og ikke gjøres valgfrie »*

(Et jevnere utdanningsløp 2024, s. 135)

Alle barna MÅ

MS: Hvorfor tror du at dere har førskolesamlinger?

Gro: Fordi vi skal lære oss ting før vi begynner på skolen, være snill, og mobbing og sånn. Litt viktige ting i samlingen faktisk.

MS: Er det sånn at dere må være med på samlingen hver gang?

Bjørn: Ja, alle barna MÅ på samlingen, dem kan ikke få slippe, får aldri slippe. Noen ganger vil jeg ikke, men jeg må, selv om jeg heller vil [utydelig], og da sier jeg ingenting.

MS: Hvorfor må dere være med?

Bjørn: Det er sånn reglene er.

Hvilke forskere skal vi lytte til?

Læring er ikke det samme som undervisning.

Undervisning kan planlegges ved hjelp av læreplaner og dokumenter, den kan organiseres på ulike måter, og den kan gjennomføres på en mer eller mindre vellykket måte.

Man kan legge til rette for og skape mer eller mindre gode vilkår for læring, men undervisning forårsaker ikke læring i kausal forstand (...).

Læring er en konsekvens av menneskers aktivitet og erfaringer og krever en eller annen form for personlig engasjement i situasjonen. (Säljö, 2016, s. 33)

- **Involvement/dyp involvering:** Indre motivasjon, fascinasjon, åpenhet for stimuli, flyt (Laevers 2000)
- **Selvregulering:** Det er avgjørende at barnet selv ønsker å bruke tid på aktivitetene, og at det ikke stilles krav om å sitte stille lenge om gangen. (Diamond & Lee, 2011)

I dag har jeg bare lekt....

Figur 2.14: Vår versjon av en figur som brukes i litt ulike varianter på flere barnehagers hjemmesider.

**Den frie
bevegelsesleken:**
Lek i tidlig
barnealder gir det
beste grunnlaget
for senere læring
og vekst
(Lunde og Brodal 2022)

(Fig s. 65 i Lunde og Brodal, 2022)

Barn og barndom i rammeplanen...

- Barndommens egenverdi
  - Hva skal barn bruke tid på?
- Barns rett til medvirkning
  - Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. (RP 2017, s.8)
- Kunne glede seg til å bli skolebarn

